

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-AĞUSTOS DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Ağustos dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde dış ticaret açığı % 132,5 oranında genişleyerek 14.484 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 4,4,
- bavul ticaretinin % 45,1 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 37,9 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler de % 20,6 oranında artarak 7.697 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 151 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 6.787 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Ağustos döneminde, 1.231 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 18.538 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde 1.786 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 20.157 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 773 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate

alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 24.767 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde, 1.354 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 34.641 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 6.229 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 132,5 oranında artışla 14.484 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Ağustos	2000 Ocak-Ağustos	% Değişim
İhracat FOB	18.538	20.157	8,7
Bavul ticareti	1.231	1.786	45,1
İthalat FOB	-24.767	-34.641	39,9
Altın ithalatı	-773	-1.354	75,2
Dış Ticaret Açığı	-6.229	-14.484	132,5

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Ağustos dönemine göre % 47,6 oranında artarak 4.830 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 8,9 oranında artarak 1.695 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 6,1 oranında azalışla 7.511 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 18, **faiz giderlerinin** % 8,2 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 14,7 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.351, 3.811 ve 4.588 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yeralan işçi gelirleri % 6 oranında azalarak, 3.067 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 305 milyon ABD doları azalarak 245 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 406 milyon ABD doları artarak 712 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 467 milyon ABD doları çıkış göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 1.163 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise **5.327 milyon ABD doları tutarında tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 350 milyon ABD doları **net** satım, 2000 yılının aynı döneminde ise 268 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandırılmıştır.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, aynı aylarda sırasıyla 500 milyon ABD doları ve 703 milyon ABD doları net alım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 2.013 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 5.762 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 247 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde ise 3.154 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yeralan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 6.561 milyon ABD dolarından 10.962 milyon ABD doları düzeyine

çıkmiş olup, sözkonusu artış, genel hükümetin borçlanmasıdaki 1.000 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasıdaki 3.340 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Ağustos döneminde 6.800 milyon ABD dolarından 8.279 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Ağustos döneminde 8 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde ise 471 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Ağustos döneminde 361 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde bu tutar 133 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.**Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 207 milyon ABD doları artış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 899 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 1.007 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 4.035 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde net 995 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 3.191 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Ağustos döneminde net 487 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise net 979 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 Ocak-Ağustos döneminde net 49 milyon ABD doları ve 2000 yılının aynı döneminde net 65 milyon ABD doları geri ödeme yapılmıştır. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 1.488 milyon ABD doları ve 4.247 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Ağustos döneminde 481 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik bankaların bankalar nezdindeki hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 212 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılının ilk sekiz ayında 4.860 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 2.960 milyon ABD doları artmıştır.